

En journalist som var med på turistforeningens blåskjelltur i fjor og for første gang spiste en hel del «råsjælinger» ringte til meg dagen derpå og sa: Æ truidd da at æ sku bli både soilten og tørst da æ kom jam ut på natta, mæn æ vart itj det nei. Å æ sov som ein stein get.

Vel, så prøver du litt blåskjell ved første leilighet. God fornøyelse.

OLAUS SCHMIDT

Schivevollen

Litt historikk om T.T.s nye ervervelse

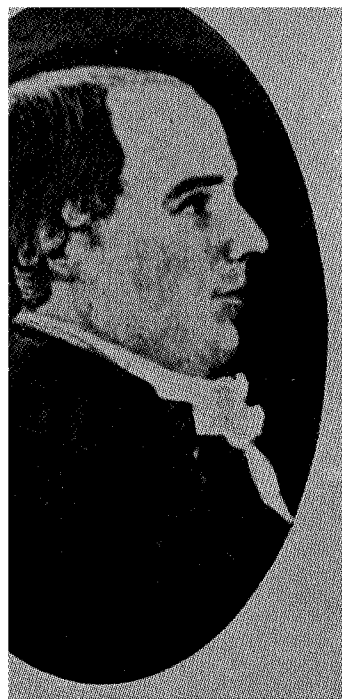
T.T.s populære kveldsturer på ettersommeren arrangertes 19. august i år (1959) til Schivevollen, den lille idyllen i Jonsvannstraktene som nå erverves for foreningen.

Skivevollen, som navnet blir skrevet i senere tider, er det øverste sted i Strinda, like mot grensen til Selbu. I Strinda bygdebok fortelles det, under historien om de enkelte bruk og gårder i bygda, at Skivevoll inntil 1847 var sæter til gården Kuset. Opprinnelsen til det ganske eiendommelige navnet, Skivevoll, og stedets forhistorie har dog, såvidt jeg kan se, hvilt i «historiens mørkekammer» hittil.

Gamle gårds- og stedsnavn søkes som kjent fortrinsvis tydet ut fra spesielle naturforhold. I slike navn forekommer som første ledd ofte også personnavn, dåps- eller slektsnavn, som gir løsningen på eldre eiendomsforhold.

Navnet Skivevoll har jeg lenge hatt mistanke om måtte ha forbindelse med slekten Schive i Trondhjem. Nå da stedet går inn i en ny epoke, blant Turistforeningens hytter, satte jeg meg fore om mulig å få klarlagt opprinnelsen til navnet Skivevollen og hva dette kunne fortelle fra eldre tider. Undersøkelser som jeg har foretatt i Statsarkivet i den anledning, ga ønskede resultater. Min formodning om at dette måtte ha forbindelse med slektsnavnet Schive, viste seg således å holde stikk.

I Strinda bygdebok fortelles det som nevnt at Skivevollen opprinnelig var sæter til gården Kuset. Kuset-gården som det her er

Reinholdt Johannes Schive
Foto: Schrøder

tale om, er ikke den nåværende gård ved Jonsvannet, men det opprinnelige bruk i Malvik. Det er et gammelt bruk som nevnes i skrevne bilder alt på 1500-tallet. Siden vi er inne på gård- og stedsnavnforskning, kan det nevnes at våre grunnleggende forskere på dette område, brødrene Oluf og Karl Rygh, ikke kan gi en sikker forklaring på opprinnelsen til navnet Kuset, et navn som neppe finnes andre steder.

Når Skivevollen først omtales som sæter til Kuset, var det derfor rimelig først å undersøke om der forekommer noen eier av navnet Schive på denne gården i eldre tid. Det viser det seg også å ha vært.

I gårdsmatrikkelen for Strinden og Selbu fogderi nevnes Kuset som øde-gård først i annen halvdel av 1700-årene, bruket av gården lå altså nede. Etter 1792 er

fru Anna Catharina Friedlieb, født Tønder, enke etter kjøpmann og justisråd Alexander Hammond Friedlieb, eier av gården. Hun hadde først vært gift med kjøpmann, kancelliråd Henrik Lysholm (død 1770) og ble i sitt første ekteskap stammor til den nålevende slekt Lysholm. Etter sin første mann arvet fru Friedlieb bl.a. Sluppen, som den gang var et av de største bruk i Strinda. Kuset har hun kjøpt til sæterbruk under Sluppen og for utslått m.v. Bruket av selve gården ses hun å ha overlatt til folk på Hugåsen.

Etter fru Friedliebs død 1804, selger hennes eldste sønn, i første ekteskap, stadthauptmann og justisråd Nicolay Lysholm «paa egne og Medarvingers Vegne» Kuset gård med «Bygsel og Landskyld samt alle de Bygninger, Rettigheder og andre Herligheder som p.t. hører til denne Gaard». Skjøtet som er datert Trondhjem 10. februar 1806 utstedes til *herr Reinholdt Johannes Schive*, proprietær og eier av Elgesæter gård. I skillet er det tatt forbehold om «at den af Sal. Frue Friedlieb med Anders Tolløvsen Hugaas under 10. December 1794 angaaende Gaardens Brug af den Sidste og hans Kone

deres Livstid» opprettede kontrakt «ubrødeligen holdes og følges af Kjøberen».

Kusets nye eier, Reinholdt Johannes Schive, var prestesønn fra Orkedalen og født 26. desbr. 1767. Han tilhører en gammel slekt i Trondhjem. Slekten eldst kjente mann, Lauritz Jenssøn Schive nevnes som rådmann i Trondhjem 1633. Reinholdt Schive ble student fra Trondhjems Katedralskole 1787 og studerte i likhet med faren teologi, embetseksamen eller Attestats som det het den gang tok han først i 1795. Han kom dog aldri til å gå over i geistlig stilling. I studietiden og etter embetseksamen var han visstnok huslærer i noen år, men han har åpenbart vært mest interessert for praktisk virksomhet.

Sine praktiske anlegg og interesser fikk han i full monn utfolde da han i året 1800 giftet seg til den store Elgesæter gård i Strinda, en av de største gårdene ved Trondhjem. Gårdens jordvei omfattet de nåværende bydeler Elgesæter, Gløshaugen, Singsaker samt Øya, altså en stor del av byområdet syd-øst for Nidelven.

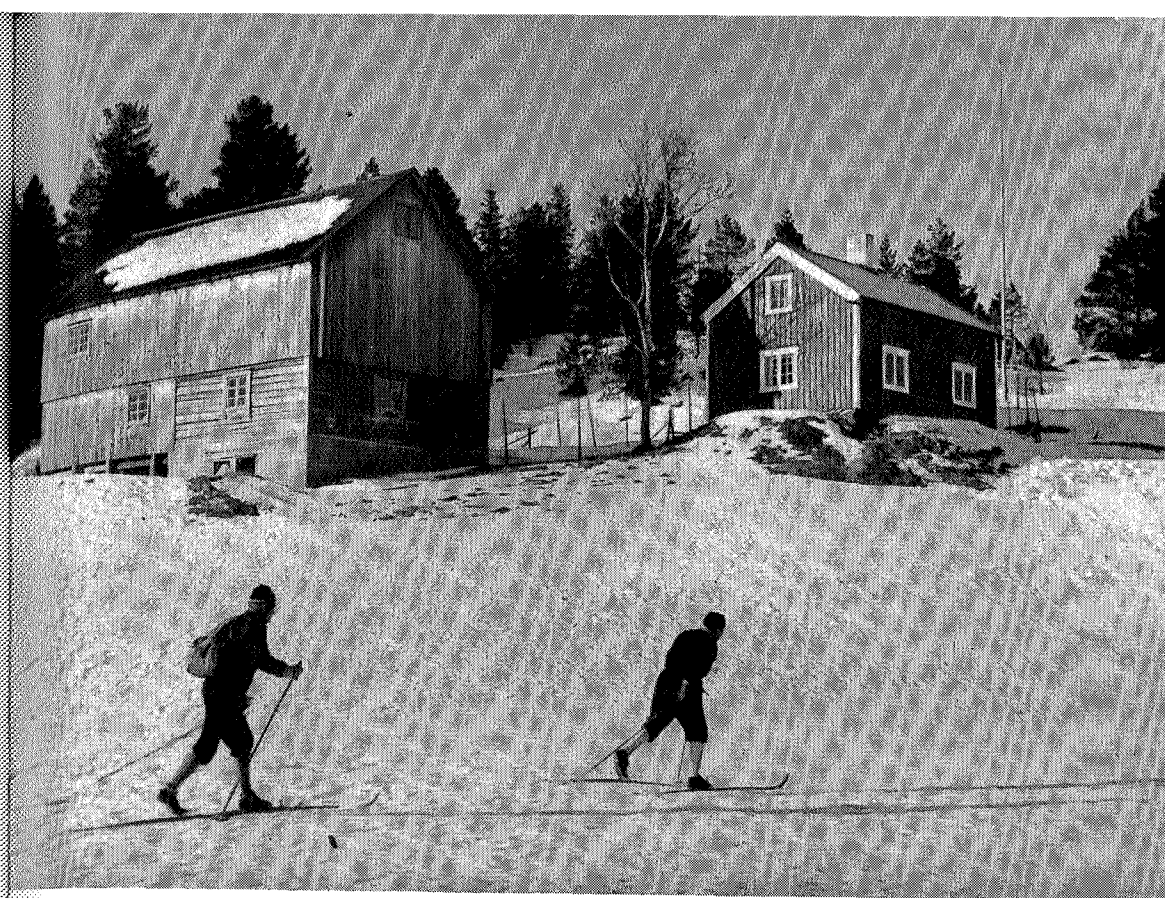
Elgesæter er jo et historisk kjent navn, knyttet til det gamle kannikekloster (Augustiner-kloster) som erkebiskop Eystein opprettet i annen halvdel av 1100-årene. Klostrets bygninger og kirke m.v. lå på området som i våre dager heter Klosterdalen. Klostrets nær meste jordvei gikk etter reformasjonen over til Elgesæter gård, som vi kjenner fra senere historisk tid. Gårdens hovedbøle lå på området syd for Elgesæter bro som i sagatiden omtales som Sprotavollen, et navn hvor første ledd nå er gått tapt. Det oldnorske sproti er, i følge arkeologen Th. Petersens tydning av navneopprinnelsen, formelt det samme ord som tysk Sprosse og betyr spire, ungt skudd på tre m.v. I nåtiden er ordet bevart i navnet Vollan på dette området.

I forbindelse med spørsmålet om opprinnelsen til Elgesæter gård er det fristende å foreta en ytterligere avstikker i mere «lærde Materier» — selv om vi dermed fjerner oss en del fra vårt egentlige emne, Schivevollen. Men oppnår vi ved dette å varde opp noen nye stier for å bruke turisttermini, i vår gamle by og omlandets historie, får vi kanskje tilgivelse likevel for en slik avstikker!

Den avgjørende fase i den århundred gamle striden mellom

Birkebeinerne og Baglerne ble som det vil være kjent utkjempet på Elgesæter i året 1240. Hertug Skule søkte da som en slagen mann asyl i Elgesæter kloster, hvor han på forhånd hadde brakt sin hustru fru Ragnhild og datteren Ragnfrid i sikkerhet. Om Skules sønn Peter forteller sagaen at han unnkom til Øvre Elgesæter, hvor han siden ble funnet skjult i et bakerhus og drept. Selv ble hertug Skule og alle hans menn drept i Elgesæter kloster 23. mai 1240 og Borgerkrigene i vårt land var dermed avsluttet. Øvre Elgesæter som nevnes i forbindelse med disse dramatiske begivenhetene, har sannsynligvis ligget på Gløshaugplataet. Det er et spørsmål om man ikke må søke plassen for den opprinnelige eldgamle gård Elgesæter oppe på dette plataet, like overfor Nardo. Den eldste bureisningen foregikk jo etter hva arkeologene kan påvise, nettopp i slikt høyere terreng. Men Øvre Elgesæter forutsetter at det samtidig må ha eksistert et Nedre Elgesæter, i tidlig historisk tid er det sannsynligvis foretatt en deling av det eldgamle bruket. Nedre Elgesæter er formentlig avlsgården som lå til Elgesæter kloster. Avlsgården som sikkert ikke har vært et mindre bruk, må etter reformasjonen gått inn i den større jordenheten som ble dannet av kloster- og kirkegodset på Elgesæter.

I erkebiskop Gattes tid (1474—1510) foregikk det et make-sifte mellom erkebispem og prioren ved Elgesæter kloster, Ingevald. Prioren avsto da til erkebispem «en Hage Spratavoll østenfor Broenden i Throndhjem» imot hva denne eide i Bjørka på Inderøy. Hagen Spratavoll som det her er tale om, må være området som senere ble kalt Vollan. Det ligger nettopp «østenfor broenden», d.v.s. østenfor den daværende Kannikebro, den gamle middelalderbro som er forløperen til Elgesæter bro i nyere tid. Spratavollen ble altså ved dette makeskiftet overtatt av erkebispem, avstått fra klostret som egen eiendom. Dette er antagelig begynnelsen til den eiendom som ble Elgesæter gård på Vollan. Etter reformasjonen ble Kirkegodset inndratt av kronen, d.e. staten, og for en stor del senere overlatt til private eiere. Slik er det nok gått med erkebispem eiendom på Spratavollen som nå ble Elgesæter gård, med tillegg av den store jordveien nærmest omkring her som klostret og erkebispem hadde vært eiere av.

Skivevollen

Foto: Helge Foss

Rekken av Elgesæters skiftende eiere i nyere historisk tid er kjent. I fire generasjoner satt slekten Klingenberg på gården, fra slutten av 1600-årene. Hans Fredrik Klingenberg, som representerte fjerde generasjon av slekten som eier av Elgesæter overtok gården ved skjøte fra medarvingene av 29. april 1796. Han døde allerede fire år senere, 2. februar 1800, og etterlot seg enke, Adelgunde Christiane, født Gjertsen, men ingen barn. Cand. theol. Rejnholdt Schive, som på mødrenes side var slektning av Klingenberg, meldte seg som frier til enken på Elgesæter gård, og knapt et halvt år senere var han fru Adelgundes ektemann og dermed eier av den store gården og jordeiendommen.

Da gård- og stedsnavn og dissers opprinnelse sikkert interesserer

særlig Turistforeningens medlemmer, nevner vi, før vi forlater den gamle Elgesæter gård, at Schive utparsellerte betydelige deler av jordveien. Parsellene ble kjøpt av Trondhjems-borgere som lot dem bebygge til landsteder og avlsgårder. Klosterdalen, Elisenfryd, Paulinelund, Tilfredshed, Veisletten, Valgrinden, Valøen, Sorgenfri, Tempe, Gløshaugen (gammelt navn), Edwardsminde m.fl. er alle sammen navn som skriver seg fra utparselleringen fra Elgesæter gård i Schives tid.

Kuset som Schive selv kjøpte i 1806, ervervet han i likhet med fru Friedlieb for sæterbruk og utslått. I gårdsmatrikkelen opplyses det spesielt om Kuset at den «bruges under Elsæter».

Sætermarkene ved Hestsjøen har sannsynligvis vært drevet lenge før Schives tid. Det synes bl.a. navnet Hestsjøen å vitne om. Når sæteren her fikk navnet Skivevollen, skyldes det formentlig at Schive lot bebygge denne vollen. Navnet er som nevnt bevart i den nåværende form Skivevollen.

Proprietær Rejnholdt Johannes Schive døde på Elgesæter gård 2. juli 1835. Hvordan og til hvem hans forskjellige eiendommer ble overdratt etter hans død, kan vi ikke komme nærmere inn på ved denne leilighet. Her skal bare nevnes at Kuset ble overtatt av Schives svigersønn, prokurator senere politimester S. Bætzmann, som forpaktet bort bruket av gården til Lars Johnsen, Nedre Gjervan. Mellom eierne av Kuset og Nedre Gjervan ble det senere foretatt flere delinger og eiendomstransporter som heller ikke kan omtales nærmere her. I Strinda bygdebok fortelles det utførlig om dette.

Det lille sæterbruket på Skivevollen synes å være avglemt for en tid. I Strinda bygdebok skriver den daværende brukeren av Skivevoll, Johan R. Skivevoll, at en mann som het Rasmus Simonsen Esp i 1847 dro fra Teslimyr med kone og seks barn og bosatte seg på Skivevollen. Det var fisk i Hestsjøen og vilt i skogen den gang, og med de få husdyrene han hadde, klarte han å livberge seg og sine. Men det var ennå bjørn i skogen, så det stadig måtte være gjæter ved kreaturene. Når så barna ble voksne, dro de hver til sin kant, og så var der ingen gjæter lenger. Da hendte det en dag i 1873 at bjørnen slo i hjel 3 kyr, hvorav to hørte til Skivevoll.

Rasmus Esp satt på plassen uten å svare noen avgift helt til sin

død. Han hadde en sønn Rasmus Rasmussen Skivevoll. Da denne skulle overta plassen i 1885, måtte han under press fra almenninngens styre underskrive festekontrakt, og mistet således den hevdvunne rett som faren hadde hatt til plassen.

Den neste bruker, Johan Rasmussen Skivevoll, måtte underskrive ny festekontrakt da han overtok i 1915. Skivevoll hadde nå 15 mål dyrket jord og rådighet over store vidder i fjellet, derav adskillig skog.

Nå har Rasmus Simonsen Esp's etterslekt oppgitt bruken av Skivevollen, og den gamle sætervollen blir ikke småbruk lenger, men sikkert et søkt og yndet tilfluktssted for T.T.s medlemmer og andre pasjonerte fotturister.